

Samen sterk

Afrikaanse wilde honden zijn hondachtige roofdieren. Ze leven in groepen van 6 tot 20 op de Afrikaanse savannen. Ze worden ook wel hyenahonden genoemd, maar wilde honden zijn geen familie van de hyena.

Dominantie

De groep waarin wilde honden leven is zeer hecht. Ze wordt geleid door een dominant mannetje en een dominant vrouwtje (de alfadieren). De alfaman kan zijn hele leven groepsleider blijven, vrouwtjes houden meestal niet langer dan 8 jaar hun alfapositie. De alfadiers zijn binnen de groep te herkennen, omdat alleen zij een poot optillen bij het urineren. Ze zijn ook de enige dieren die zich voortplanten.

Groepsjacht

Meestal nemen de alfadiers tijdens de jacht de leiding, want voor een succesvolle jacht is nauwe samenwerking vereist. Wilde honden jagen vooral op middelgrote hoefdieren, zoals impala's, gazellen en jonge gnoes. Wilde honden kunnen een snelheid van 50 kilometer per uur makkelijk 5 minuten volhouden. Ze drijven hun prooi dan ook net zo lang op, tot deze er soms letterlijk bij neervalt. Een typerend kenmerk in de jacht is dat wilde honden hun prooi altijd van achteren benaderen. Ze verscheuren hun prooi meestal binnen enkele minuten. Snel eten is van levensbelang, want grote rovers als de hyena en de altijd hongerige gieren liggen constant op de loer. Wilde honden eten alleen het vlees van hun prooi, het skelet en de huid blijven voor de aaseters liggen.

Veel ouders

Het alfavrouwtje brengt meestal 1 keer per jaar een nest van gemiddeld 10 jongen ter wereld. Het grootbrengen van zoveel jongen is alleen mogelijk met medewerking van alle groepsleden. De eerste weken blijft de moeder bij de jongen in het hol, waar de groepsleden haar van voedsel voorzien. Zodra de jongen vast voedsel gaan eten (na 5 weken), bedelen ze hierom bij alle groepsleden. Die braken vervolgens restanten van hun eigen maaltijd op. Hoe groter de groep, hoe groter de kans dat de jongen volwassen worden. Groepen met minder dan 4 volwassen dieren, zijn niet in staat om jongen groot te brengen.

Bedreigingen

De laatste decennia gaat het niet goed met de Afrikaanse wilde hond. Door cultivering van land en ziekten die via gedomesticeerde honden worden overgedragen, neemt hun aantal sterk af. Ook directe vervolging door veeboeren bedreigt hen in hun voortbestaan. Daarom is het belangrijk om reservaten in te stellen. In dierentuinen is bovendien een fokprogramma ter bescherming van de Afrikaanse wilde hond opgezet (EEP). De wilde honden die in GaiaZOO leven doen hier ook aan mee.

elke hond heeft een uniek vlekken patroon, maar de staartpunt is altijd wit en de snuit zwart

wilde honden hebben een goede neus

wilde honden jagen in groepen

alle groepsleden braken voedsel op voor de jongen

Afrikanische Wildhunde

Afrikanische Wildhunde sind hundeartige Raubtiere. Sie leben auf der afrikanischen Savanne in Rudeln von 6-20 Tieren. Man nennt sie auch Hyänenhunde, aber Wildhunde sind nicht mit Hyänen verwandt.

Dominanz

Die Rudelmitglieder haben ein enges Band miteinander. Das Rudel wird von einem dominanten Männchen und Weibchen, den Alphatieren geführt. Das Männchen kann sein Leben lang Anführer bleiben, Weibchen halten meist nicht länger als acht Jahre ihre Alphaposition. Die Alphatiere kann man daran erkennen, dass sie als einzige im Rudel beim Urinieren das Bein heben. Sie sind auch die einzigen, die sich fortpflanzen.

Jagen im Rudel

Meist führen die Alphatiere die Jagd an, denn für Jagderfolg ist gute Zusammenarbeit wichtig. Afrikanische Wildhunde jagen hauptsächlich mittelgroße Huftiere wie Impalas, Gazellen und junge Gnus. Wildhunde können eine Geschwindigkeit von 50 km/h leicht fünf Minuten lang durchhalten. So hetzen sie ihre Beute bis diese erschöpft zusammenbricht. Bei der Jagd gehen Afrikanische Wildhunde ihre Beute immer von hinten an. Meist zerreißen sie ihre Beute innerhalb weniger Minuten. Das schnelle Verschlingen ist leb-

enswichtig, denn sonst könnten ihnen andere Fleischfresser wie Hyänen oder Geier die Beute abspenstig machen. Wildhunde fressen nur das Fleisch des Beutetieres, Skelett und Haut bleiben für die Aasfresser zurück.

Viele Eltern

Durchschnittlich wirft ein Alphaweibchen einmal im Jahr zehn Junge. Soviele Welpen können nur grossgezogen werden, wenn alle Gruppenmitglieder mithelfen. In den ersten Wochen bleibt die Mutter bei den Jungen im Bau, wo ihr von den anderen Gruppenmitgliedern Futter gebracht wird. Sobald die Jungen feste Nahrung zu fressen beginnen (nach fünf Wochen), betteln sie alle Gruppenmitglieder an. Diese erbrechen für die Jungen Reste ihrer eigenen Mahlzeit. Je grösser die Gruppe desto besser die Aussichten, dass die Jungen aufwachsen. Rudel mit weniger als vier Erwachsenen können keine Jungen aufziehen.

Gefährdung

In den letzten Jahrzehnten nimmt der Bestand an Afrikanischen Wildhunden stark ab. Das kommt durch die zunehmende Nutzung von Landfläche und durch Krankheiten, die von domestizierten Hunden übertragen werden. Auch direkte Bejagung durch Bauern stellt eine grosse Gefahr für die Art dar. Deshalb müssen Reservate errichtet werden. Ausserdem haben Zoos zur Erhaltung dieser Art ein Zuchtprogramm (EEP) errichtet. Auch die Afrikanischen Wildhunde des GaiaZOO partizipieren in diesem Programm.

Close family

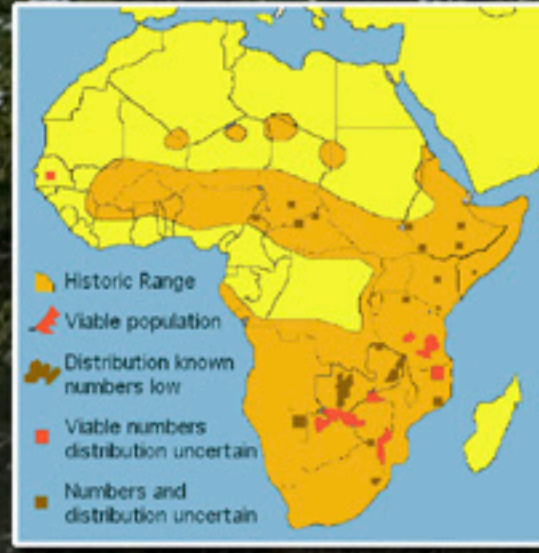
African wild dogs live in packs of 6-20 animals on the savannah. The packs are led by an alpha male and alpha female. They can be recognised, because they lift their hind leg when urinating. When going on a hunt, the alpha animals coordinate the action: all animals in the pack work together, so they can catch prey that is much larger than they are. Once the prey is down, they eat very quickly as larger predators often chase them away from their own catch.

More than two parents

Only the alpha female breeds. The other members of the pack help with the rearing and feeding of the cubs. The larger the pack, the bigger the chance that new cubs will survive. The African wild dog is an endangered species. Hunting and the introduction of diseases of domestic dogs are important reasons. Another problem is that wild dogs need enormous areas to live in, which makes it difficult to protect them. There is a coordinated breeding programme (EEP) for the African wild dog in European zoos.

Het behoud van de Afrikaanse wilde hond

Beschermde reservaten zijn vaak niet voldoende, want deze honden hebben een erg groot leefgebied nodig. Een eeuw geleden leefden er nog zo'n 300 tot 500 duizend exemplaren in 39 Afrikaanse landen. Tegenwoordig komt de Afrikaanse wilde hond in nog slechts 14 landen voor, maar alleen in Zimbabwe, Tanzania, Botswana en Zuid-Afrika zijn de populaties levensvatbaar. In totaal zijn er nog zo'n 3.000 exemplaren over. De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn slachtoffers door strikken van stropers, verkleining van het leefgebied, verkeersongelukken, en ziektes die door gedomesticeerde honden worden overgedragen.

Behoud

Gelukkig werkt de Zimbabweanse stichting "Painted Dog Conservation" er keihard aan om de Afrikaanse wilde hond te laten overleven. De stichting werd in 1998 opgericht door de Engelsman Gregory Rasmussen. Het behoud van de Afrikaanse wilde hond is zijn levenswerk geworden. De stichting heeft verschillende doel-

stellingen en speerpunten. Het motto hierbij is "behoud door actie en educatie". Een belangrijke actie om verkeersongevallen te beperken is bijvoorbeeld hondengroepen die in de buurt van drukke wegen leven van reflecterende halsbanden voorzien. Ook worden er waarschuwingsborden langs wegen geplaatst.

Onderzoek

Om het welzijn van de wilde honden in de gaten te houden, wordt er onderzoek verricht. In de afgelopen 10 jaar hebben talloze honden een halsband met zender omgekregen. Hierdoor kunnen gedrag, jachtsucces, geboorten en doodsoorzaken geregistreerd worden. Ook is er een foto-identificatieprogramma opgezet, waarmee elke hond apart herkend kan worden. Afrikaanse wilde honden hebben namelijk allemaal een uniek vlekkenpatroon. Om de gezondheid van de populatie in de gaten te houden, worden op gezette tijden bloed- en mestmonsters genomen.

Educatie

De lokale bevolking zag de Afrikaanse wilde hond vaak als een concurrent. Men dacht dat wilde honden hun vee opaten. Wilde honden werden ook gedood en verkocht aan medicijnmannen. Painted Dog Conservation heeft een bewustwordingsprogramma opgezet om de lokale bevolking en boeren te leren over de wilde hond. Posters, informatieboekjes en presentaties in dorpen zijn erop gericht om het beeld van de bevolking over de wilde hond positief te maken. Onderzoek heeft namelijk aangetoond dat wilde honden geen vee doden. Kinderen krijgen op school les over natuurbehoud, ecologische relaties en de rol die de Afrikaanse wilde hond in de natuur speelt. Op deze manier krijgen de kinderen respect voor de natuur en waardering voor de wilde hond. Van educatie aan jonge kinderen, heeft op den duur de hele gemeenschap profijt.

met antenne en radio kunnen de honden met een zender getraceerd worden

speciale verkeersborden waarschuwen voor overstekende wilde honden

locale schoolkinderen volgen een educatief programma over Afrikaanse wilde honden en de natuur

Fondsenwerving

Het bewustwordingsprogramma heeft niet alleen positieve gevolgen voor de Afrikaanse wilde hond, maar op de hele natuur. Daarom heeft Painted Dog Conservation een nationale prijs gewonnen. Dit heeft de aandacht van toeristen getrokken, die op hun beurt geld naar de lokale bevolking brengen. Om het project te financieren en om de bevolking alternatieve inkomsten te geven, worden lokale artiesten gestimuleerd om kunstobjecten te maken over de Afrikaanse wilde hond en recycling. Ze worden bijvoorbeeld gemaakt van strikken van stropers, waar ook Afrikaanse wilde honden in terecht kwamen. Ook GaiaPark draagt een steentje bij aan het behoud van de Afrikaanse wilde hond. Boekt u een rondleiding door één van de vrijwillige rondleiders van GaiaPark, dan betaalt u 1 euro per persoon. Dit geld gaat integraal naar de natuurbehoudprojecten die GaiaPark ondersteunt. Painted Dog Conservation is er daar één van.

Der Schutz des Afrikanischen Wildhunds

Der Afrikanische Wildhund ist bedroht. Vor einem Jahrhundert lebten in 39 afrikanischen Ländern noch etwa 300.000 bis 500.000 Exemplare, während es heute nur noch 3000 Tiere in 14 Ländern sind.

Erhalt

Da ist es ein Glück, dass die simbabwische Stiftung "Painted Dog Conservation" alles daran setzt, dem Afrikanischen Wildhund das Überleben zu sichern. Das Motto der Stiftung lautet "Schutz durch Aktion und Aufklärung". So kann die Zahl der Verkehrsunfälle zurückgedrängt werden, indem man in der Nähe von stark befahrenen Straßen lebende Hunderudel mit reflektierenden Halsbändern ausstattet. Auch stellt man Signalschilder entlang der

Strassen auf. Um das Wohlergehen der Tiere im Auge behalten zu können, werden Forschungen durchgeführt. Zahllose Hunde tragen ein Halsband mit einem Sender, sodass sich Verhalten, Jagderfolg, Geburten und Todesursachen aufzeichnen lassen. Ausserdem werden regelmäßige Blut- und Ausscheidungsproben genommen.

Aufklärung

Wildhunde werden häufig aus Angst getötet oder an Medizinmänner verkauft. Mit einem Bewusstwerdungsprogramm, Informationsheften und Präsentationen in Dörfern wird die lokale Bevölkerung über die Rolle des Afrikanischen Wildhundes in der Natur aufgeklärt. Die Bevölkerung bezieht darüber hinaus alternative Einkünfte, da lokale Künstler Objekte mit Abbildungen des Afrikanischen Wildhundes herstellen oder durch den Verkauf von Wildererfallen an Touristen.

Conservation: the African wild dog

Things are not going well for the African wild dog. A century ago, there were still around 300,000 to 500,000 living in 39 African countries. Today, there are only 3,000 left in 14 countries.

Conservation

Fortunately, the Zimbabwean foundation "Painted Dog Conservation" is working extremely hard to help the African wild dog survive. The motto of the foundation is "conservation through action and education." For example, road accidents are being reduced by putting reflective collars around the necks of dogs living in groups near busy roads. Warning signs have also been placed along roads. Research is being carried out in order to

keep an eye on the welfare of the wild dogs. A great many dogs now have a collar with a transmitter to help collect data on behaviour, hunting success, births and causes of death. Samples of blood and faeces are also collected on a regular basis.

Education

Wild dogs used to be killed out of fear, or were sold to medicine men. Thanks to an awareness programme, information booklets and presentations in villages, the local inhabitants are learning about the role of the African wild dog in the natural environment. In this way, people are gaining respect for nature and have a greater appreciation of the wild dog. The population has alternative sources of income, as local artists create art works depicting the African wild dog, or sculptures made of poachers' snares, and these art works are then sold to tourists.

Roofdiersystematiek

*jonge roofdieren worden blind, doof en bijna kaal geboren
maar daarna ontwikkelen ze zich snel*

Oorsprong

De eerste roofdierachtige zoogdieren ontstonden ongeveer 65 miljoen jaar geleden (in de tijd dat de dinosaurïërs uitstierven). Vanuit kleine insectenetters ontwikkelde zich een groep kleine, slanke dieren, de creodonten. De meest waarschijnlijke voorouders van de huidige roofdieren zijn de marterachtige miaciden. Zij leefden zo'n 55 miljoen jaar geleden. Tegenwoordig splitsen we de orde van de carnivoren op in land- en zeeroofdieren. In GaiaPark leven alleen landroofdieren, zoals hond-, kat- en marterachtigen.

Leefwijze

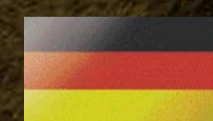
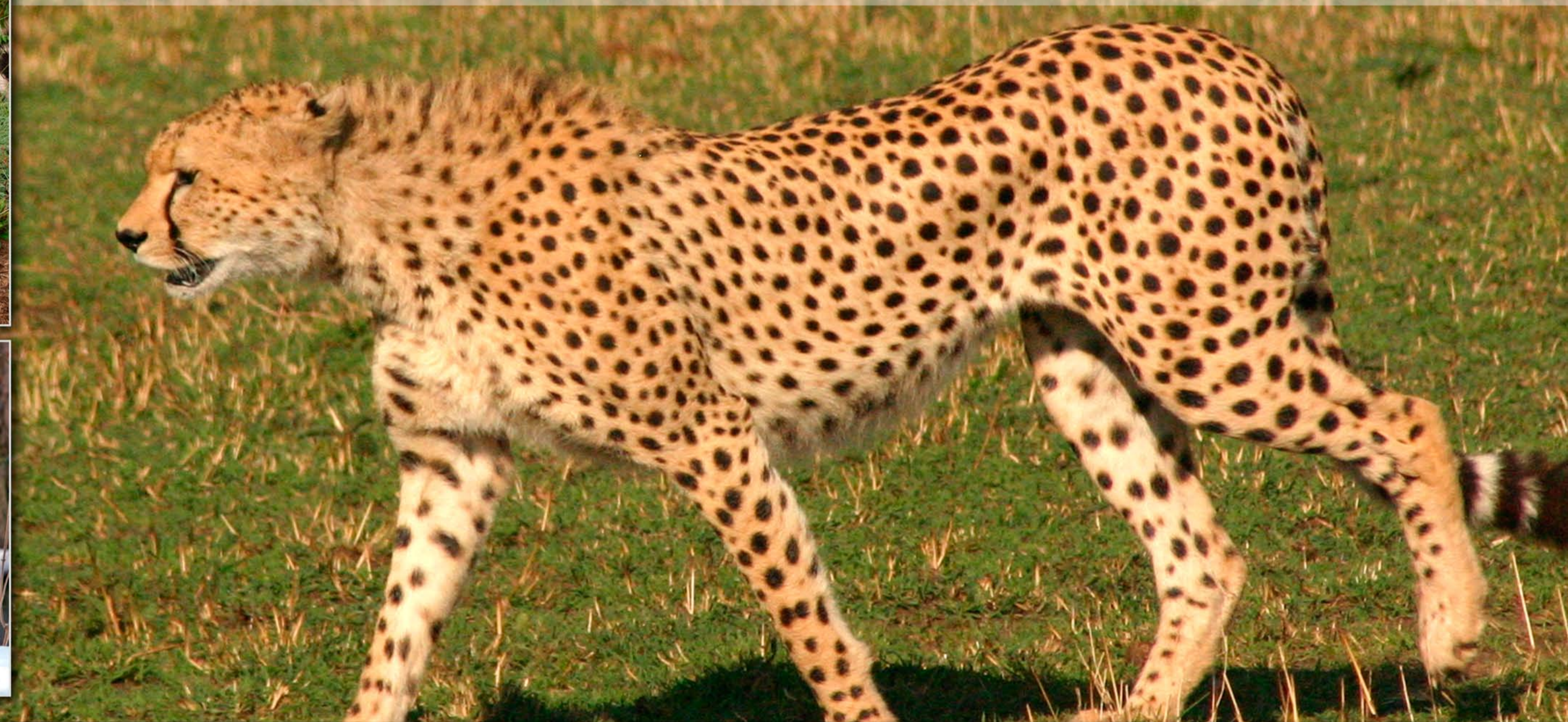
De meeste roofdieren leven solitair. Slechts enkele soorten leven in groepen, zoals wolven, wilde honden en leeuwen. Deze groepen hebben vaak een hechte en complexe structuur. Alle roofdieren wonen in een territorium, waar geen onbekende soortgenoten worden geduld. Hoe meer prooidieren zich in een gebied bevinden, hoe kleiner het territorium hoeft te zijn. Om soortgenoten "buiten de deur" te houden, zetten ze de grenzen van hun territorium af met geuren (urine), geluiden (huilen), of zichtbare merktekens (zoals een hoopje ontlasting of een boom met krabsporen).

Jachtmethoden

Roofdieren zijn op basis van hun jachttechniek in twee groepen in te delen: de drijvende jagers en de sluipende jagers. In groepen levende roofdieren gebruiken meestal de drijfjacht. De hele groep rent net zo lang achter de prooi aan tot deze doodvermoeid neervalt. De sluipende jagers (veel katachtigen) jagen alleen. Ze proberen hun prooi zo dicht mogelijk te benaderen, voordat ze hem bespringen en doden.

Voortplanting

Alleen voor de voortplanting laten solitaire roofdieren soortgenoten in hun territorium toe. De "partners" blijven dan maar kort bij elkaar. Meestal zorgt het vrouwtje daarna in haar eentje voor de jongen. De nakomelingen worden vaak erg klein en onontwikkeld geboren. Ze hebben een dunne vacht en hun oren en ogen zijn nog dicht. De reden hiervoor is dat roofdier-vrouwtjes nog tot vlak voor de geboorte moeten kunnen jagen. Een dikke buik zou haar daarin immers belemmeren. De meeste roofdierjongen blijven na de geboorte één of meerdere weken in een nest (nestblijvers).

Raubtiersystematik

Die ersten raubtierartigen Säugetiere entstanden vor etwa 65 Millionen Jahren (als die Dinosaurier gerade ausstarben). Aus kleinen Insektenfressern entwickelte sich eine Gruppe kleiner, schlanker Tiere (Creodonten). Als Vorfahren der heutigen Raubtiere kommen am ehesten die Miaciden aus der Gruppe der Marderartigen in Frage. Sie lebten vor etwa 55 Millionen Jahren. Heute werden die Carnivoren eingeteilt in Land- und Wasserraubtiere (Robben). Im GaiaPark leben nur Landraubtiere wie Hunde-, Katzen- und Marderartige.

Lebensweise

Die meisten Raubtiere sind Einzelgänger. Nur wenige Arten wie Wölfe, Wildhunde und Löwen leben in Gruppen. Diese Gruppen kennzeichnen sich oft durch starken Zusammenhalt und eine komplexe Struktur. Alle Raubtiere leben in einem Territorium, wo keine unbekannteren Artgenossen geduldet werden. Je mehr Beutetiere vorhanden sind, desto kleiner kann das Territorium sein. Um Artgenossen vom Eindringen abzuhalten, werden die Territorien begrenzt durch Gerüche (Urin), Geräusche (Huilen) oder sichtbare Zeichen wie Kot oder Kratzspuren an Bäumen.

Jagdmethoden

Auf Grund ihrer Jagdtechnik werden Raubtiere in zwei Gruppen eingeteilt: Hetzjäger und Schleichjäger. Arten, die in Gruppen leben, sind meist Hetzjäger. Die ganze Gruppe veranstaltet eine Treibjagd und rennt solange hinter der Beute her, bis diese erschöpft zusammenbricht. Jäger, die sich anschleichen (viele Katzenartige), jagen allein. Sie pirschen sich so nah wie möglich an das Beutetier heran, ehe sie es angreifen und erlegen.

Fortpflanzung

Nur für die Fortpflanzung lassen solitär lebende Raubtiere Artgenossen in ihr Revier. Die "Partner" bleiben nur kurz zusammen. Danach sorgt das Weibchen meist allein für die Jungen, die bei der Geburt sehr klein und wenig entwickelt sind. Ihre Behaarung ist dünn, Augen und Ohren sind noch zu. Die Jungen sind wenig entwickelt, weil Raubtiermütter bis kurz vor der Geburt noch auf die Jagd gehen müssen. Dabei würde ein dicker Bauch stören. Nach der Geburt bleiben die meisten Raubtierjungen noch Wochen im Nest (Nesthocker).

Carnivore taxonomy

The first carnivorous mammals originated 65 million years ago, around the time the dinosaurs disappeared. In the course of their development towards the carnivores as we know them, they split into two groups, marine carnivores (seals and sea lions) and land carnivores. GaiaPark currently only houses land carnivores, like cats, dogs and mustelids. Most carnivores live solitary lives. The social species, dogs for instance, live in complex groups where communication is very important. Almost all carnivores have territories that are defended against conspecifics.

Hunting and reproduction

Carnivores use different hunting techniques: stealth and drive. Social carnivores tend to hunt in packs, driving their prey to exhaustion. Carnivores that stealthily stalk their prey, like most of the cat species, try to get close to their prey before they attack it. Solitary carnivores are only briefly social during the mating season and the female takes care of the cubs or kittens. Newborn carnivores are often very small and completely helpless. The female has to hunt for food right up to the moment of giving birth. She cannot afford to get too "big"!

*de meeste katachtigen jagen alleen,
leeuwen jagen echter in groepen*

